

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Vita Et Institvto S. Ignatii Societatis Iesv Fvndatoris. Libri Qvinque

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1665

XXI. Idem Xauerij cum Ignatio sensus in Societate ab indignis purganda.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10840

manere. Alias etiam ab se die vno decem simul amisit, atque in iis vnum qui præterquam modestia fineret per iocum, alterius caput talithro perstrinxisset. Si Societate quanquam nunc adeo hominibus aucta, decem vno die abire cernerentur, quot inde cælum pulsarent querelæ? abuti nos prærogatiuo iure dimittendi, laxiusque, & leues in causas illud porrigere, contrahendum id esse, & reuocandum ad cognitionem iuridicam. Eo tamen haudquaquam Societas vitur, nisi post lentas, & serias non Rectorum modo si res ferat, consultationes; sed Præpositi, & Assistentium. Si qua vero ex parte non dico instaurari, sed tueri se debet, & corroborare Societas, in hac profecto id debet potissimum sui totius integritate, quæ tanti est, conseruanda, matura partium corruptarum amputatione, priusquam ex iis vitium trahat quod sanum est [quanto, ait scribens ad Prouincialem quendam sanctus Pater] præstabilius foret abscissione membri gangrena correpti, corpus reliquum in tuto ponere! Scripsisse memini à P. Cleselio, nouem simul aut decem Coloniae expulsos, ac paulo post totidem, meque iure id factum, quod essent commeriti laudasse. Si foret malo ferrum citius admotum, vnus forsitan aut duorum iactura cæteros conseruasset! Iam S. Ignatio hac in re, S. Xauerius quam consentaneè senserit, egerit, videamus.

XXI.
Idem Xauerij cum Ignatio sensus in Societate ab indignis purganda.

Fuit vtriusque in hanc mentem, ita concors, certaque consensio, vt orbe toto inuicem disiuncti, quod Romæ Ignatius, hoc idem Xauerius teneret in Indiis, eodem per illos Societatis Fundatore, ac promotore Spiritu diuino, vtrumque pariter agente. At Xauerij mens, non potest certius quam ex tribus eius Epistolis agnosci. Harum vna Cocino sic cum Ignatio loquitur. [non probo vlla vi (nisi quam amor, & caritas adhibet) quenquam in Societate inuitum retineri; sed dimittendum potius, etiam inuitum, quisquis Spiritu eius caruerit.] Aliis Sanciano ad Berseum Goani Collegij Rectorem [Denuò, inquit, tibi mando, vt paucos in Societatem adlegas; eosque vel ad studia literarum, vel ad domestica officia idoneos. Narro tibi seruos; verè, inquam, seruos ad eiusmodi officia domestica emas citius, quàm parum idoneos socios adsciscas censeo. Si qui eorum quos ego dimisi Goæ versantur, caue eos vlllo modo recipias, neque enim sunt ad nostrum Institutum accommodati. Quod si quis superiorem vitam planè emendauerit, idque publicis pœnis sponte susceptis, & diuturnis, planum fecerit; hunc vbi satisfecisse, tibi visus erit; tùm demum in Lusitaniam ad Societatis moderatorem, cum literis commendatitiis mittas licebit: nam istos Indiæ vsui non esse, perspectum habeo. Atque etiam si quis è Societate, siue Sacerdos, siue alius quispiam, grauius aliquid admiserit, cum offensione aliorum, eum statim missum facito, neque cuiusquam deprecatione adductus recipito; nisi forte peccati cognitio, dolor, ac pœna voluntaria eiusmodi fuerit, vt ipsa per se calamitatem ab eo deprecetur. Sin minus, nullo modo recipies, ne ipso quidem Prorege, cunctaque India deprecante.] Quod postremum denique in vita commendatissimum voluit

vir

vir sanctus & præstitit; illos spectat ab Societate remouendos qui se illa indignos exhiberent, de quo extant suprema ipsius literæ Sanciani datæ vigesimo fere ante obitum die, suntque hæc ipsarum ad eundem Rectorem verba. [Illud etiam te oro, vt cætera quæ tibi reliqui præcepta serues diligenter, maximè vero vt paucos in Societatem, eosque idoneos adsciscas; adscitos autem diu multumque spectes ac probes, eorumque virtutis periculum facias, & sæpe, & accuratè. Vereor enim ne multi, & iam admissi sint, & quotidie admittantur in Societatem, quos dimitti, excludique præstaret. Quare istiusmodi hominibus talem te, præstes velim, qualem ego & Goæ multis, & hic comiti meo me præstiti, quem cum minimè aptum esse Societati perspexissem, exemi, atque dimisi. Hoc tu quoque Institutum sedulo, & constanter tenebis, sic prorsus vt nullus te casus ab incæpto deterreat, vel si relinquaris ipse solus.] Qui tanti Apostoli ad Ignatium & Rodericum literas legerint, animum opinor aduerterint, ad preces quibus ardentissimis suppliciter rogat, homines sibi de Societate ex Europa in Indiam subsidio mitti. Amplitudinem describit illius imperij, & absque numero populos, ita quidem idolis deditos, vt tamen facile daturi sint veræ religioni manus, si adsint qui doceant, sed cum esset paucorum tunc quidem Societas, isque in Europa occupatissimi, ægrè vel aliqui ex iis poterant Xauerio suggeri. In hac tamen penuria hominum, & necessitate grauissimi omnium ad Dei gloriam operis, quod fuit aded dimittendis iis liberalis, qui viles quidem conuersioni barbarorum, sed Societate indecores; fecit perspicuum posteris, quanti sit hunc morem velut firmamentum Societatis conseruare, cui vberiore, speratam ex plurium opera messem animarum, vir sanctus, & totus Deo ardens, postponi censuit oportere. Atque hinc æstiment quid agant, qui spes incertis, aut leuibus id omittunt, quod ne boni quidè tam præsentis, & certi compendio putauit omittendum. Fuit inter illos qui ab Xauerio amandati sunt ex Societate Mansilla Lusitanus, quem via ex Europa in Indias comitem; in ora Piscaria, & Comorinensi promontorio, conuertendorum barbarorum, habuerat socium; & in Christianis iuuandis adiutorem: Dimissionis causam fecit obfirmata priuati, tanquam decretorij sensu tenacitas, ad motus sanctæ obedientiæ indocilis, & dura, nec remorata est ab eo deserendo, virum sanctum, locorum barbaries in quibus illum relinquebat, nec longinquitas ab Europa, vnde illuc eum aduexerat, nec comitatus quo illic aleretur, vel quo inde rediret inopia. Instructu animi valebat longè ditiori Antonius Gomesius nobilis Lusitanus, qui patrimonium opimum in pauperes, ante erogarat, quam Societatem iniuisset. Is peritia canonum, & pietatis luce notissimus, missionibus in Lusitania, tanto plausu operam commodarat, vt integros post se trahe-ret populos, vel audituros dicentem ex pulpito; vel audiendos in pœnitentiæ arcano. Hunc Rodericus tanquam Indiis natum, pro sua in salutem illarum impigra caritate, Goæ destinat Rectorem, sed ardore animi quam prudentia maior, vix munus inierat,] cum cœpit velle Conimbricam ex

Goa facere, & Europæ morem illuc intrudere, & quia nouandis fere rebus, noui casus respondent, breui omnes in se concitauit. Nec eo segniùs Christianis, & ethnicis proderat; nam hinc quidem Bracmanum elisit conatus, plus nimio auctos ad infidelium conuersionem perturbandam; Tanoris Regem fidei doctrina erudit, & Cocincensis Collegij principia posuit: verum aliundè insigniter imprudens multos de se, multis sermones, & querimonias præbebat. Post autem cum Paulum Camertem, suis haudquam hærentem vestigiis, haberet successorem, totam pederentim eius in se derorsit potestatem, Camerte Rectoris vix nomen vacuum, patienter tamen, ac demissè gerente. Ausus quin etiam adolescentes Indos omnes seminario pellere, ad eorum in fide, ac literis eruditionem instituto, vt suos iis substitueret Lusitanos. Hoc rerum statu Goam Xauerius appellit; audaciam hominis, & ineptias miratur; Rectorem confestim officio reddidit; aliam indicit Gomesio vbi degeret stationem; at is arctiori quam condecuerat Protegis amicitia confusus, & Lusitanorum beneuolentia, quos in liberorum educatione, sumptu Indorum sibi deuinxerat, primum obedientiam declinare, tum ire ulterius, seseque Proregis, atque amicorum intercessione, & auctoritate, aduersus illam communit; At hinc mandata virgere Xauerius, vnde sperabatur, posse à proposito reuelli, in quo etsi hanc tantum sustinisset culpam Gomesius, prouocata, vt ita loquar, ad seculare brachium obedientiæ, non Goana modo commoratione, sed Societate excludi debuit. Et vero infelix vtrumque mox patitur coactus est, nam in Dei causa vir sanctus, præter Deum assuetus vereri neminem, inflexus ad preces rogantium, Goa simul, & Societate hominem eiecit, Michaëlem Nobregam, & Andream Monterum qui duo illi adhaerant, prouentem secutos, insecuta similiter pœna, non diu distulit. Capti à Turcis, Monterus capite truncatus; Nobrega diu in catena eductus, quanto essent ea mitiores religiosæ nodi seruitutis, redempta denique post annos complures libertate rediit ad Societatem, Gomesius Europam repetens imploraturus ab Ignatio veniam, allisa nauis, in aquis inæriit.

XXII. Ad Societatem conseruandam, dimissionum necessitas quanta sit, videri possint primaria duo Societatis capita, dicto factoque hætenus probasse, quemque in iis morem Ignatius, & Xauerius obseruarunt, abundè sufficiat ad dictandam posteris agendi regulam, si aliunde illam non haberent; Duobus tamen quæ Rodericio, ex primis, Ignatij socio, viro vndique præstante in Lusitania contigerunt, cum magnoperè iam dicta confirmant, & documenta contineant virtutis eximia, locum hic dandum omnino credidi. Edificabatur Conimbricæ Societati collegium, nostri quoque manu fabricæ admota, sabulum conferre, arænatum miscere, conuchere lapides, vehiculum agere, vno verbo manuaras operas de se omnes præbere, & quidem ornatu non dispari, seruili nimirum, & paupere, sed tam diligenti applicatione, suique contemptu, vt si ad hæc illos nascendi conditio, non

virtus

Simonis Rodericij, cum Ignatio, ex Xauerio, quoad dimissiones sensus.